DET JURIDISKE FAKULTET
UNIVERSITETET I BERGEN

NOTAT

til

Fakultetsstyret

Jnr. Arkiv	Sak nr. 44/13 Styremøte 11.06.13

KARAKTERFASTSETTELSE - NORMALFORDELING

Historikk/bakgrunn:

Jf. fakultetsstyrets møte den 7. mai 2013, der man fattet slikt vedtak i sak 32/13:

> *«Etter diskusjoner av saken forelå to alternative forslag:*
>
> *Et forslag om å utsette saken til høsten i påvente av en utredning ledet av ny visedekan for undervisning falt med bare 1 stemme.*
>
> *Et forslag om å utsette saken til junimøtet ble vedtatt mot 1 stemme.*
>
> *Styret presiserer at en hver endring av karakterreglementet skal foretas av styret.»*

Den 28. mai ble Studieutvalget orientert om styrets vedtak og fikk seg forelagt en skisse til videre behandling. Studieutvalget uttalte i sak 39/13 – 5: «Studieutvalget slutter seg til den skissen som foreligger.» Sakspapirene til SU-møtet er satt inn i saken her som vedlegg 5. Følgende er sentralt i saksframlegget for SU:

> Den skisserte endringen vil innebære at Instruks om oppgåvegjeving og sensur vil måtte omarbeides på en sånn måte at det går fram der at kravene som stilles til studentene – i utforming og sensur av oppgaver – faktisk måler egenskaper/ferdigheter hos studentene som vi antar er normalfordelt.
>
> For dette formålet kan vi tenke oss at den bestemmelsen som i fjor ble forsøkt satt inn i retningslinjer for karakterfastsettelse legges til grunn (evt. omformuleres sånn at den passer i den nye sammenhengen):
>
> - Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;
> - Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;

- Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig;
- Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;
- Selvstendighet ved evne til å resonnere kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;
- Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.

For bakgrunn for selve saken henvises til notatet til fakultetsstyresaken i mai.

Karakterfordeling i nær fortid

I fakultetsstyremøtet i mai ble det også uttrykt ønske om å få gjengitt karakterfordelingen slik den faktisk har vært de senere årene. En slik oversikt er nylig utarbeidet til en annen sak, og den siteres her:

	2008/09					2009/10					2010/11					2011/12				
	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
JUS111	9	23	37	22	7	11	25	37	20	6	12	24	39	20	5	10	27	39	17	7
JUS112	7	20	36	23	9	9	23	26	4	11	7	25	39	22	7	12	23	40	20	6
JUS113	12	24	33	22	6	12	25	37	20	5	7	23	38	25	7	7	25	38	24	5
JUS114	12	24	38	21	3	10	24	41	20	4	10	26	38	20	6	10	27	42	17	4
JUS121	7	28	38	18	7	9	27	38	18	6	11	26	39	18	5	11	24	39	19	7
JUS122	11	27	37	19	5	11	27	35	21	6	10	29	37	19	5	8	26	39	20	7
JUS123	10	25	38	21	4	9	23	33	25	7	8	24	37	23	7	9	24	35	23	8
JUS124	9	27	34	21	5	7	23	37	23	7	6	17	44	26	7	15	29	37	13	6
JUS131	12	28	36	17	5	10	27	34	20	7	10	24	40	19	7	10	27	33	22	9
JUS132	12	22	41	5	7	10	25	35	18	8	12	26	36	20	6	9	24	33	23	11
JUS133	18	31	36	13	2	18	32	34	13	3	13	34	35	14	4	15	34	36	14	1
JUS134	8	23	38	21	7	7	24	33	27	8	9	24	44	19	4	9	29	42	17	2
JUS135	12	28	33	18	7	13	27	36	17	4	8	26	40	19	7	9	30	37	19	5
JUS241	10	28	38	17	6	8	29	34	19	6	10	24	36	21	9	13	22	34	23	8
JUS242	13	22	34	19	8	13	23	33	20	8	3	6	32	29	29	8	16	34	31	11
JUS243	11	17	23	22	13	7	17	30	25	11	9	21	34	25	11	10	22	33	25	10

Tabellen viser prosentvis fordeling av karakterene på 1. – 4. studieår i perioden 2008 – 2012.
Kilde: FS582.001

Her ser vi at karakterene ligger innenfor det som kan karakteriseres som normalfordeling. Vi vet imidlertid ikke noe om årsakssammenhengen: er karakterfordelingen en funksjon av pålegget i retningslinjene, eller er den en funksjon av at vi har hatt godt egnet kursdesign og en lojal oppfølging av karakterskalaens kvalitative beskrivelser?

Lærernes syn på saken

Et moment som kom fram i styrets drøftelse, var spørsmålet om hva det faktisk vil innebære for karaktersettingen og –nivået dersom den foreslåtte endringen vedtas. Det er kursansvarlig lærer som sikrer karakternivået på hver eksamen ved hjelp av nivåkontrollen.

Den 16. mai sendte administrasjonen derfor en e-post til alle 20 kursansvarlige på 1. – 4. studieår (vedlegg 1), der de fikk frist til 3. juni med å svare på to spørsmål:

- Hva vil det innebære for nivåkontrollen og karaktersettingen hvis vi fjerner målsetningen om normalfordeling fra retningslinjene for karakterfastsettelse?
- Hvordan vil bildet endres hvis vi i stedet setter inn i Instruks for oppgåvegjeving og sensur en målsetning om normalfordeling over tid (for eksempel fem år)? Det vil innebære at det evt. dynamiske elementet vil være oppgavene og sensorveiledningen, ikke karakterskalaen selv.

Av de fire svarene som kom inn (fra fem kursansvarlige), kan vi slutte at ingen har uttrykt bekymring for framtidig karakterbruk hvis vi går bort fra målsetning om normalfordeling i sensuren. En har uttrykt tvil knyttet til å videreføre målsetning om normalfordeling i instruks om oppgavegiving – denne tvilen later til å være knyttet til «justeringsfasen», dvs. hvordan man forholder seg når/hvis man avdekker at karakterene ikke fordeler seg i overensstemmelse med målsetningen. Dette anses imidlertid ivaretatt i del 2 i forslag A under.

At bare fem av 20 lærere har svart, kan tyde på at temaet ikke oppfattes som viktig – i alle fall kan det ikke være viktig for lærerne å beholde normalfordelingen i Retningslinjer for karakterfastsettelse.

Alle svarene fra lærere er satt inn i vedlegg 2.

Konsekvenser av den foreslåtte endringen

Det er selvsagt ikke mulig å forutsi nøyaktig om den foreslåtte endringen vil innebære noen konsekvenser for karaktersettingen, evt. hvilke konsekvenser det kan bli tale om. Ut fra lærernes tilbakemeldinger, og ut fra den sammenhengen som etableres til emnedesign, er det ingen grunn til å vente at endringen vil bli merkbar i karakterstatistikken.

Det bør ikke bli tale om noen «overgangsordning», ettersom de kvalitative kriteriene for karaktersetting, som har vært gjeldende hele tiden, ikke berøres av endringen. Det tilsier at det ikke blir noen endring for resultatet, når emnene designes med de kvalitative kriteriene i mente.

Nytt forslag etter styremøtet i mai:

Målsetningen om normalfordeling knyttes til emnedesign og eksamensoppgaver

Bakgrunnen for at punkt 2 i forslaget under kom med, var at et av styrets medlemmer (Silje Nordtveit) i møtet den 7. mai, nevnte et slikt forslag. Ved nærmere ettertanke, og med hele regelverket sett i sammenheng, er det forslaget antakelig svært godt – hvis vi vil opprettholde en målsetning om at normalfordeling over tid. Det vil innebære at karaktersettingen forholder seg til kvalitative kriterier (de generelle, nasjonale og de fagspesifikke), mens studiets

læringsmål forholder seg til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Normalfordelingen av karakterer over tid blir da en prøve på om vi lykkes med å utforme læringsmål, undervisning, eksamensoppgaver og sensorveiledninger på en måte som treffer den målgruppen vi retter oss mot, nemlig vårt utvalg av studenter.

Vi har for liten respons på rundspørringen til lærerne til at vi kan trekke bastante konklusjoner, men de signalene som foreligger, tyder på at lærerne slutter seg til en slik løsning.

Foreslåtte endringer både i retningslinjer for karakterfastsettelse og i instruks for oppgavegiving og sensur.

1. Retningslinjer for karakterfastsettelse skal lyde slik; (gjennomstreket tekst foreslås tatt ut fra gjeldende retningslinjer):

   Karakterfastsetjing i mastergradsstudiet og cand jur studiet skal skje etter fylgjande retningsliner:
   Vurderinga av prestasjonane skal ta omsyn til ~~dei rammevilkåra studentane har hatt og~~ progresjonen i studiet, og skal skje ut frå innhaldet i kurset, læringmåla, prøvingsforma og det studietrinnet kurset er plassert på.
   Vurderinga skal også skje på grunnlag av fylgjande formulering i Utfyllende retningslinjer for karakterfastsettelse i juridiske fag, fastsett av Det nasjonale fakultetsmøtet:

   "Måling av juridiske egenskaper og ferdigheter skjer etter en sammensatt vurdering av ulike kvaliteter. Det avgjørende for karakterfastsettelsen skal være totalinntrykket av kandidatens prestasjoner, sett i forhold til oppgaven som er gitt. Ulike besvarelser av samme oppgave kan således ha hver sine sterke og svake sider, og likevel bli ansett som likeverdige ved totalvurderingen. På bakgrunn av dette, angis det ikke fagspesifikke beskrivelser i form av faste regler om hva som kjennetegner det enkelte karaktertrinn eller hvilke egenskaper som teller mest.

   Ved vurderingen av hvilke karaktertrinn som skal gis, ut fra de ovennevnte generelle beskrivelsene, vil det legges vekt på følgende ferdigheter i den totalvurderingen som skal foretas :

   - *Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;*
   - *Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;*
   - *Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig;*
   - *Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;*
   - *Selvstendighet ved evne til å resonnere kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;*

I samsvar med det framlagte forslaget inviterer dekan og fakultetsdirektør fakultetsstyret til å gjøre slikt

Vedtak:

1. Retningsliner for karakterfastsetjing i integrert masterprogram i rettsvitskap og Instruks om oppgåvegjeving og sensur for integrert masterprogram i rettsvitskap endres som foreslått.
2. Følgende tilføyelse gjøres i Retningslinjer for karakterfastsettelse og Instruks om oppgavegiving: Fakultetsstyret selv kan vedta endringer.

Asbjørn Strandbakken
Dekan

Øystein L. Iversen
Fakultetsdirektør

04.06.13/JS

- *Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.*

Ferdighetene vil i varierende grad inngå ved den faglige totalvurderingen, og er ikke uttømmende angitt eller prioritert."

~~*Vurderinga skal skje slik at fordelinga mellom dei ulike karaktertrinn normalt blir i samsvar med tilrådinga i brev av 29. mai 2002 frå Universitets- og høgskolerådet til institusjonane, der det er sagt at karakterane "over tid" ("en periode på minst 5 år er ikke utenkelig"), skal liggja i fylgjande intervall:*~~

~~*A 8-12 %*~~
~~*B 20-30 %*~~
~~*C 24-36 %*~~
~~*D 20-30 %*~~
~~*E 8-12%"*~~

~~*Strykgrensa skal gå som tidlegare.*~~

~~*Målsetjinga om fordeling på karaktertrinn gjeld for kvar einskild kurs.*~~

2. Instruks for oppgavegiving og sensur gis følgende tillegg som nytt punkt 1.2:

   (Någjeldende tekst med endringer i **arial black** er satt inn i vedlegg 3 – nummereringen av punktene 1.3 flg er også oppdatert der.)

Eksamensoppgaver skal utformes under hensyn til emnets læringsmål og den undervisningen som har vært gitt. Det skal tas hensyn til at vurderingen (sensuren) skal skje i henhold til de kvalitative karakterbeskrivelsene, både de generelle og de fagspesifikke.

Oppgaven og sensorveiledningen skal utformes med sikte på at studentenes samlete relevante ferdigheter kommer til uttrykk og belønnes. Over tid (en periode på 5 – 8 år) er det grunn til å vente at dette gjenspeiles i karakterstatistikken:

A 8-12 %
B 20-30 %
C 24-36 %
D 20-30 %
E 8-12 %

Der det viser seg at karakterfordelingen over tid avviker fra en slik fordeling, skal emnet gjennomgås av fakultetets faglige ledelse sammen med den/de emneansvarlige med sikte på å avdekke om det bør gjøres endringer i emnet eller om det har egenskaper som kan forklare/forsvare at fordelingen avviker fra det som ellers forventes.

Vedlegg 1

Fra: Johanne Spjelkavik

Sendt: 16. mai 2013 15:02

Til: Karl Harald Søvig; Erik Monsen; Johan Giertsen; Hilde Hauge; Thomas Eeg; Anne Marie Frøseth; Bjarte Askeland; Ingunn Elise Myklebust; Christian Franklin; Ørnulf Rasmussen; Rune Sæbø; Jørgen Aall; Knut Martin Tande; Jørn Øyrehagen Sunde; Erling Johannes Husabø; Jørn Jacobsen; Ørnulf Øyen; Magne Strandberg; Berte-Elen R Konow; Hans Fredrik Marthinussen
Kopi: Øystein L. Iversen; Christine Stoltz Olsvik; Asbjørn Strandbakken; Nina Østensen

Emne: Fakultetsstyrets vedtak om karakterer og normalfordeling - spørsmål til kursansvarlige

I sitt møte den 7. mai behandlet fakultetsstyret en sak om karaktersetting og normalfordeling.

Saksnotatet kan leses her

http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/styremote_7._mai_til_nettet.pdf som sak 32/13 (dobbelklikk på første siden og velg "Open file" oppe til høyre). Her http://www.uib.no/jur/22021/m%c3%b8teinnkallinger-og-protokoller-2013 er alle styresakene. De bestemte å behandle saken igjen i juni (protokollen er rett nok ikke godkjent enda, men for å rekke forberedelse til møtet 11. juni, får vi foregripe litt, og evt. gå tilbake hvis det blir endringer).

For å ha bedre grunnlag for å behandle saken i juni, er det av interesse å høre med dere som er kursansvarlige og som står for nivåkontrollen:

- Hva vil det innebære for nivåkontrollen og karaktersettingen hvis vi fjerner målsetningen om normalfordeling fra retningslinjene for karakterfastsettelse?

- Hvordan vil bildet endres hvis vi i stedet setter inn i Instruks for oppgåvegjeving og sensur en målsetning om normalfordeling over tid (for eksempel fem år)? Det vil innebære at det evt. dynamiske elementet vil være oppgavene og sensorveiledningen, ikke karakterskalaen selv.

Hvis dere kan gi meg etpar ord om dette i løpet av uke 21 (senest mandag 3. juni kl 08:00) er det fint.

Joh

--
Johanne Spjelkavik
Studieseksjonen, Det juridiske fakultet
Universitetet i Bergen
(555)89517
--
Wise men speak because they have something to say; fools because they have to say something.
- Platon (427 BC - 347 BC)

2013 05 16 – Ørnulf Rasmussen:

[...]Høres helt ok ut, synes jeg. [...]

2013 05 20 – Jørn Øyrehagen Sunde:

[...]Som fagansvarleg for JUS134: Rettshistorie og komparativ rett, har ein normalfordeling av karakterane i faget hatt ein nyttig, rettleiande funksjon, men aldri vorte handsama som anna enn eit rettleiande instrument. Det vil seia at utgangspunktet har vore at studentane skal få den karakteren på si eksamensoppgåve som dei fortener i høve til den refleksjon, evne til samanstilling og kunnskap dei viser.

Kva einskild sensor skal ved rettinga av kvar einskild oppgåve ikkje skjenka normalfordelinga ein einaste tanke. Men når alle eksamensoppgåvene er retta og vedkomande går gjennom dei for andre gang og skal justera opp eller ned dei som ligg og vippar mellom to karakterar, bør vedkomande ha normalfordelinga i minne som eit moment som skal vurderast. Dette fordi ein slik får inn eit objektivt moment ved sida av dei subjektive som òg må og skal vera til stades.

Som fagansvarleg nyttar eg så normalfordelinga når eg ser over kvar einskild kommisjon. Skulle fordelinga vera svært spesiell, kan eg gå inn og sjå om signala etter nivåkontrollen er tatt. Til no har det kvar gong vist seg at fordelinga i kommisjonen var spesiell og karaktersetjinga var ok.

Vidare kan eg nytta normalfordelinga til å sjå på karakterane samla sett for alle studentane for å evaluera eksamensoppgåva samla sett, og heile kurset. Er det for mange svake karakterar kan det vara manglar både ved oppgåva og kurset. Men igjen er det bare ein faktor, og til no har den karaktermessige framgongen i faget viset seg å ikkje å skuldast for lette eksamensoppgåver (faktisk har dei bare vorte vanskelegare og vanskelegare) med betre arbeids- og storgruppeoppgåver, betre studenthaldningar, endring i gjentaksreglane, etc.

Dette siste spelar då opp mot forslaget om å knyta normalfordeling til ein lengre periode. For meg som kursansvarleg er perioden ikkje så viktig - om det er karaktersetjing av ein kommisjon, av eit heilt kull, eller kull over fleire år, så er normalfordelinga bare eit nyttig instrument i form av ein objektiv, ekstern faktor som spelar saman med ei rad andre faktorar, og som kan nyttast til å stilla dei rette spørsmåla, men som til no aldri har vist seg å gje noko svar sjølv.

[...]

2013 05 28 – Ørnulf Øyen (og Magne Strandberg)

Sak 32/13 for Fakultetsstyret

Det vises til e-post av 16. mai 2013 angående sak 32/13 for Fakultetsstyret om karaktersetting og normalfordeling. I e-posten bes de kursansvarlige om å svare på to spørsmål:

1. Hva vil det innebære for nivåkontrollen og karaktersettingen hvis vi fjerner målsetningen om normalfordeling fra retningslinjene for karakterfastsettelse?

2. Hvordan vil bildet endres hvis vi i stedet setter inn i Instruks for oppgåvegjeving og sensur en målsetning om normalfordeling over tid (for eksempel fem år)? Det vil innebære at det evt. dynamiske elementet vil være oppgavene og sensorveiledningen, ikke karakterskalaen selv.

For å svare på spørsmålene må en ha en oppfatning av hvilken funksjon/betydning normalfordelingen (gausingen) har eller bør ha ved Det juridiske fakultet. Det synes å være bred enighet om at normalfordelingen ikke har relevans i forbindelse med sensur av enkeltkommisjoner, som normalt er på 40-50 besvarelser. På den annen side er hovedfunksjonen til normalfordelingen å være en retningslinje for hvordan karaktersettingen i det enkelte fag skal være over tid (over flere år), som supplerer eller presiserer beskrivelsen av hva som kreves for å oppnå den enkelte karakter. Når det gjelder den samlede sensuren av enkelteksamener, der normalt 3-400 besvarelser inngår, er det mer usikkert hvilken funksjon normalfordelingen har. Jeg oppfatter det ikke slik at normalfordelingen generelt sett har en funksjon ved den samlede sensuren, men at den er et relevant moment i vurderingen av om karakternivået samlet sett på en eksamen skal høynes eller senkes i en situasjon der det samlede nivået enten synes påfallende lavt eller påfallende høyt. I en slik situasjon må nivåkontrolløren vurdere om oppgaven har vært vesentlig mer krevende eller vesentlig enklere enn normalt, og om dette bør føre til at det samlede karakternivået bør justeres.

Etter min vurdering vil det neppe har særlig betydning for nivåkontrollen, slik den i dag fungerer, om målsettingen om normalfordeling fjernes fra retningslinjene for karaktersetting. Min erfaring fra nivåkontrollen i faget Rettergang de to siste studieår er at selve kontrollen ikke fungerer slik at det samlede karakternivået ved eksamenen enkelt kan justeres opp eller ned. Årsaken er dels at tiden ikke gjør det mulig for sensorene å sensurere hele eller det alt vesentlige av kommisjonen før besvarelser sendes til nivåkontroll, og dels at den enkelte sensor ved innsending av besvarelser jevnt over i begrenset grad informerer om hvor mange besvarelser vedkommende alt har sensurert og hvordan de sensurerte besvarelsene fordeler seg karaktermessig. En endring av den første årsaksfaktoren forutsetter trolig 1-2 uker lenger sensurfrist, eventuelt at sensuren foretas av interne sensorer som kan sensurerer på heltid i 1-2 uker. En endring av den siste årsaksfaktoren forutsetter klarere direktiver til sensorene. Min erfaring er at nivåkontrollen, slik den i dag fungerer, først og fremst sikrer likebehandling mellom kommisjonene og at «terskelen» for å oppnå den enkelte karakter stemmer godt med beskrivelsen av hva som skal til for å få de ulike karakterer iht. retningslinjene for karakterfastsetting. Nivåkontrollen fungerer i liten grad som en kontroll av det samlede karakternivået ved eksamenen.

Hvorvidt målsettingen om normalfordeling bør fjernes fra retningslinjene for karakterfastsetting, avhenger av om en ønsker at nivåkontrollen også bør være en god kontroll av det samlede nivået på den enkelte eksamen. Hvis en ønsker dette, bør målsettingen ikke fjernes. Samtidig må en, som påpekt ovenfor, gjøre enkelte andre grep hvis en slik målsetting skal bli reell. Ønsker en ikke å gjøre disse grep, bør målsettingen tas ut slik at det markeres at en viss normalfordeling ikke er en målsetting i forbindelse med nivåkontrollen. Samtidig bør målsettingen tas inn i instruksen for oppgavegivning og sensur, slik at de fagansvarlig har et bevisst forhold til målsettingen, både når undervisningsopplegget lages, eksamensoppgaven utformes og kursrapporten skrives.

I forbindelse med utformingen av svaret har jeg konferert med Magne Strandberg, som også er kursansvarlig i faget Rettergang.

Bergen, 28. mai 2013
Ørnulf Øyen

2013 05 31 – Thomas Eeg

Spm 1: Bortimot ingenting. Sensorer på mitt kurs virker som de gjennomgående har forstått at det ikke skal gausses på den enkelte eksamen. En annen sak er at det har forekommet et par ganger at sensorer har sendt meg karakterfordelingen i sin kommisjon, og konstatert at den ligger innenfor eller nær normalfordelingen.

Spm 2: Dersom normalfordeling skal være en norm (slik det - så vidt jeg forstår sakspapirene til dels har vært (feilaktig) forstått), vil det i prinsippet måtte måles med jevne mellomrom om det forekommer avvik. Altså må man finne frem karaktergivning/fordeling på kurs avholdt flere år tilbake i tid, og - dersom avvik forekommer - justere på et mer eller mindre tilfeldig valgt (dvs. det aktuelle) kurs. Så må man på denne slik sett tilfeldige eksamenen, som det for øvrig kan være en utbredt oppfatning at er lettere eller vanskeligere enn den/de foregående - f.eks. måtte la noen strykere stå, for å oppfylle normalverdiene for E, og sette ned fra A til B fordi A'ene er "oppbrukt" tidligere år. Det kan enten gjøres gjennom direktiver via sensorveiledning og/eller nivåkontroll, eller ved at kursansvarlig f.eks. ber om å få tilsendt alle potensielle A´er for å vurdere hvilke som skal settes til B for å stemme med normen. Dette kan slå tilfeldig ut, og det vil også lett kunne gi urimelige resultater. Jeg synes ikke det høres ut som en god idé.

[...]

Mvh Thomas

Vedlegg 3

http://www.uib.no/jur/22792/instruks-om-oppg%c3%a5vegjeving-og-sensur-integrert-masterprogram-i-rettsvitskap-ved

Instruks om oppgåvegjeving og sensur for integrert masterprogram i rettsvitskap ved Universitetet i Bergen

Vedteke av styret 9.09.2003. Sist oppdatert etter møte i SU 2. november 2012. Teksten er ajourført etter fakultetsstyrevedtak 16.06.2011 om ny studieplan og nye utfyllande reglar for masterstudiet.

1. Fastsetjing av oppgåver

1.1 Oppgåveutval

Oppgåveutval for kvart av dei fire første studieåra er kursansvarleg for det aktuelle kurset og to representantar oppnemnd av studentutvalet ved fakultetet. Det kan gjerast heilt eller delvis unntak frå krav om studentdeltaking i utvalet dersom JSU ikkje kan framskaffe studentrepresentantar. Kursansvarleg skal trekkje inn ein eller fleire seminar- eller storgruppeleiarar i oppgåveutvalet.

Studieårsansvarleg kallar inn til møta og møter sjølv etter behov.

For valemne og masteroppgåve skal det ikkje vera oppgåveutval. Den kursansvarlege fastset oppgåver for valemne.

1.2

Eksamensoppgaver skal utformes under hensyn til emnets læringsmål og den undervisningen som har vært gitt. Det skal tas hensyn til at vurderingen (sensuren) skal skje i henhold til de kvalitative karakterbeskrivelsene, både de generelle og de fagspesifikke.

Oppgaven og sensorveiledningen skal utformes med sikte på at studentenes samlete relevante ferdigheter kommer til uttrykk og belønnes. Over tid (en periode på 5 – 8 år) er det grunn til å vente at dette gjenspeiles i karakterstatistikken:

A 8 – 12 %
B 20 – 30 %
C 24 – 36 %
D 20 – 30 %
E 8 – 12 %

1.3 Skuleeksamen, heimeeksamen o.l.

Oppgåver til skuleeksamen (individuell skriftleg prøve avvikla under kontroll) skal fastsetjast av den kursansvarlege etter samråding med oppgåveutvalet. Det same gjeld oppgåver til heimeeksamen eller

liknande prøver som skal telje med i karakteren for kurset, og som ikkje skal vera kjende for studentane før ein bestemt dag.

Eit utkast til oppgåve skal leggjast fram for oppgåveutvalet seinast to veker før prøven skal haldast, og oppgåva skal vera endeleg fastsett seinast ei veke før oppgåva skal gjerast kjend, eller prøva skal haldast. Eventuelle endringar i høve til utkastet skal leggjast fram for oppgåveutvalet før oppgåva blir endeleg fastsett.

Sensorrettleiinga skal ikkje utarbeidas før studentane har løyst oppgåva på tilnærma eksamensvilkår. Ei momentliste til vurderinga skal vera tilgjengeleg for studentane etter at dei har løyst oppgåva, før dei gjer greie for erfaringane sine for utvalet.

Oppgåveutvalet skal spesielt kontrollere at oppgåvene er formulerte klårt og eintydig med tanke på fagleg innhald og form for oppgåvesvar, jf. retningsliner for utforming av prøvar i jusstudiet.

1.4 Andre kursoppgåver

For kurs i det tre første studieåra skal den kursansvarlege seinast to veker før kursstart leggje fram dei oppgåvene studentane skal svara skriftleg på i kurset, saman med ein timeplan som viser tidspunkt for levering av utkast og kommentering og fordelinga på individuelle svar og fellessvar. Dette gjeld ikkje oppgåver som er nemnde i punkt 1.2.

Den kursansvarlege kan endre oppgåvene seinare, og både den kursansvarlege og storgruppeleiaren kan laga tilleggsoppgåver til bruk i storgruppemøte o.l.

1.5 Moment til vurderinga (sensorrettleiing)

Den kursansvarlege skal laga moment til vurderinga (sensorrettleiing) for alle oppgåver. For oppgåver som ikkje inngår som grunnlag for karakteren for kurset, kan sensorrettleiinga sløyfast dersom den kursansvarlege finn grunn til det. Kravet om sensorrettleiing gjeld ikkje for den mindre avsluttande prøva i EXFAC Juridisk forprøve eller valemna.

Sensorrettleiinga skal kort gjera greie for kva problemstillingar som det er rimeleg å vente at studentane tek opp. Vidare skal det gjerast greie for kva grunnlag kurset har gjeve for å svara på oppgåva. Så langt det er råd, bør det òg gjevast retningsliner for vurderinga.

Ein bør unngå at sensorrettleiinga inneheld ei utførleg framstilling av dei rettsspørsmåla som oppgåva reiser eller kan reise, og på det viset skapar eit urealistisk inntrykk av kva som kan krevjast av studentane.

Sensorrettleiinga skal gjerast tilgjengeleg for studentane etter at karakterane er fastsette, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-3 nr. 3.

1.6 Teieplikt

Medlemmene av oppgåveutval har teieplikt om drøftingane i oppgåveutvalet og om oppgåveframlegg og fastsette oppgåver til oppgåvene er gjorde kjende for studentane.

Sensorane har teieplikt om karakterar og grunnlaget for karaktersetjinga.
Om teieplikta og avgrensinga av plikta gjeld elles forvaltningslova §§ 13-13c.

2. Sensorutval

Det juridiske fakultet nemner opp eit fast sensorutval for eksamenar i masterstudiet, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 2 og delegert etter fullmakt frå Universitetsstyret. Tilleggsoppnemningar kan

gjerast av dekanus eller prodekanus om det trengst. Ny oppnemning av sensorutval skal gjerast kvart tredje år, men tidlegare oppnemning gjeld i alle tilfelle til nytt vedtak er gjort.

Den kursansvarlege avgjer kva sensorar i utvalet som skal nyttast ved den einskilde eksamen.

Sensorar skal som hovudregel ha karakteren 2.65, eventuelt eit karakternivå på B eller betre, jf. retningsliner vedtekne 17. juni 2003 av styret ved Det juridiske fakultet.

3. Sensur for avsluttande prøve og andre teljande oppgåver

3.1 Tilhøvet til kursplanane

Føresegnene her om sensur for avsluttande prøve og prestasjonar som skal vurderast saman med avsluttande prøve, skal leggast til grunn der ikkje anna er fastsett i ein kursplan.

3.2 Avsluttande prøve

Er ikkje anna fastsett i kursplanen, skal kurset avsluttast med ein individuell skriftleg prøve under kontroll, jf. det som er sagt i studieplanen under "Vurderingsformer". Om tillatne hjelpemiddel gjeld Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, §§ 3-5 til 3-7.

Til prøven får studentane fire timar om ikkje anna er fastsett i kursplanen.

3.3 Anonymitet

Oppgåvesvara til avsluttande prøve og oppgåvesvar som skal vurderast saman med avsluttande prøve, skal vera påførte eksamensnummeret til vedkomande student, men ikkje namnet, jf. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, § 3-8 (3). Sensuren skal elles òg - så langt det er praktisk mogleg - gjennomførast slik at namnet på studenten ikkje er kjend for sensorane før karakterane er leverte til fakultetet.

3.4 Kommisjonssensur

Om det ikkje følgjer av kursplanen at vurderinga skal vera stått/ikkje stått, skal det setjast ein karakter frå A til E for stått og F for ikkje stått, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 6.

For dei tre første studieåra bør ein sensor ikkje få oppgåvesvar frå studentar som han har vore storgruppeleiar for.

Karakteren for kurset skal fastsetjast etter ei samla vurdering av dei dokumenterte prestasjonane, jf. det som er sagt i studieplanen om "Karakterskala", særskilt underpunkt b). Karakteren treng ikkje svara til eit "gjennomsnitt" av eventuelle hjelpekarakterar for kvar av prestasjonane. For kursoppgåver o.l. som blir vurderte saman med avsluttande prøve, skal sensorane ta omsyn til kva stadium i kurset dei er skrivne på, og andre omstende rundt skrivinga (tid til skriving, merknader frå medstudentar og lærar osb.). At ein eller fleire prestasjonar isolert ikkje kunne ha fått ståkarakter, hindrar ikkje i seg sjølv at det kan setjast ein samla ståkarakter.

Der kursoppgåver og liknande blir vurderte saman med avsluttande prøve, skal desse vera med i vurderinga også i tilfeller av ny avsluttande prøve (kontinuasjon).

Dersom det deltek fleire sensorar, bør kvar sensor ha sensur for minst tjue studentar. Sensorane skal setje ein felles karakter for kurset. Blir dei ikkje samde, skal den kursansvarlige peike ut en oppmann. For masteroppgåva peiker leiaren for Studieutvalget ut ein oppmann. Den av karakterane frå dei to sensorane som ligg nærast karakteren som oppmannen set, skal vera karakteren for kurset.

4. Nivåkontroll

For obligatoriske fag skal det gjennomførast nivåkontroll ved vurderinga av avsluttande prøve og prestasjonar som skal vurderast saman med avsluttande prøve.

Nivåkontrollen skal gjennomførast av kursansvarleg sjølv eller annen lærar som kursansvarlege utpeikar. Berre lærar som deltok ved undervisning og sensur ved same kurs kan utføra nivåkontroll. Nivåkontrollen skjer ved at kvar sensor sender inn eit oppgåvesvar som ligg heilt i den nedre grensa for kvart karakterintervall, det vil seia ein svak A, ein svak B, ein svak C, ein svak D og ein svak E.

Etter at nivåkontrollen er gjennomført skal kvar enkelt sensor gjera dei endringar i karaktersetjinga som er naudsynte i lys av eventuelle endringar som er fastsett av nivåkontrolløren.

Ved sensur der det er få kandidater som tek eksamen, og kursansvarleg ikkje tek sensuren sjølv, gjeld reglane over så langt dei høver

5. Kommentering av kursoppgåver m.m.

Den kursansvarlege peiker ut personar som skal kommentere og eventuelt vurdere svar på kursoppgåver m.m., når det ikkje er tale om vurdering som inngår i fastsetjinga av karakteren for kurset. Desse personane treng ikkje stå i sensorutvalet eller fylle vilkåra for å vera sensor. Det gjeld sjølv om oppgåvesvaret seinare, i same eller ny versjon, blir levert til vurdering saman med avsluttande prøve, og det gjeld òg for oppgåver som må vera greidde før studenten kan gå opp til avsluttande prøve.

6. Innlevering av oppgåvesvar

Oppgåvesvar skal leverast elektronisk i den form og til dei fristar som vert gjort kjent for den einskilde levering. Studenten sitt namn skal ikkje gå fram av oppgåvesvaret. For obligatoriske skriftlege arbeid kan unntak frå desse fråsegnene gjerast i kursbeskrivinga. For friviljuge skriftlege arbeid kan unntak gjerast av den einskilde lærar/rettleiar.

Opprettet 11.02.2009 - 14.37

Sist oppdatert 08.05.2013 - 12.22

Vedlegg 4

Forslag til nye retningslinjer for karakterfastsettelse

I. *Karakterfastsetjing i mastergradsstudiet og cand jur studiet skal skje etter fylgjande retningsliner:*

1. *Vurderinga av prestasjonane skal ta omsyn til dei rammevilkåra studentane har hatt og progresjonen i studiet, og skal skje ut frå innhaldet i kurset, læringmåla, prøvingsforma og det studietrinnet kurset er plassert på.*

Vurderinga skal også skje på grunnlag av fylgjande formulering i Utfyllende retningslinjer for karakterfastsettelse i juridiske fag, fastsett av Det nasjonale fakultetsmøtet:

" Måling av juridiske egenskaper og ferdigheter skjer etter en sammensatt vurdering av ulike kvaliteter. Det avgjørende for karakterfastsettelsen skal være totalinntrykket av kandidatens prestasjoner, sett i forhold til oppgaven som er gitt. Ulike besvarelser av samme oppgave kan således ha hver sine sterke og svake sider, og likevel bli ansett som likeverdige ved totalvurderingen. På bakgrunn av dette, angis det ikke fagspesifikke beskrivelser i form av faste regler om hva som kjennetegner det enkelte karaktertrinn eller hvilke egenskaper som teller mest.

Ved vurderingen av hvilke karaktertrinn som skal gis, ut fra de ovennevnte generelle beskrivelsene, vil det legges vekt på følgende ferdigheter i den totalvurderingen som skal foretas :

- *Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;*
- *Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;*
- *Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig;*
- *Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;*
- *Selvstendighet ved evne til å resonnere kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;*
- *Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.*

Ferdighetene vil i varierende grad inngå ved den faglige totalvurderingen, og er ikke uttømmende angitt eller prioritert."

~~*Vurderinga skal skje slik at fordelinga mellom dei ulike karaktertrinn normalt blir i samsvar med tilrådinga i brev av 29. mai 2002 frå Universitets- og høgskolerådet til*~~

~~*institusjonane, der det er sagt at karakterane "over tid" ("en periode på minst 5 år er ikke utenkelig"), skal liggja i fylgjande intervall:*~~

~~*A 8-12 %*~~
~~*B 20-30 %*~~
~~*C 24-36 %*~~
~~*D 20-30 %*~~
~~*E 8-12%"*~~

~~*Strykgrensa skal gå som tidlegare.*~~

~~*2. Målsetjinga om fordeling på karaktertrinn gjeld for kvar einskild kurs.*~~

Vedlegg 5

SU-sak 28. mai 2013:
Karaktersetting og normalfordeling – etter fakultetsstyremøtet 7. mai

Studieutvalget vedtok i sitt møte den 23. april 2013 forslag til endring i retningslinjer for karakterfastsettelse.

Forslaget ble fremmet for fakultetsstyret den 7. mai. Fakultetsstyret fattet slikt vedtak i sak 32/13:

> *«Etter diskusjoner av saken forelå to alternative forslag:*
>
> *Et forslag om å utsette saken til høsten i påvente av en utredning ledet av ny visedekan for undervisning falt med bare 1 stemme.*
>
> *Et forslag om å utsette saken til junimøtet ble vedtatt mot 1 stemme.*
>
> *Styret presiserer at en hver endring av karakterreglementet skal foretas av styret.»*

Diskusjonen i styret avdekket et ønske om at det blir bragt klarhet i hva det vil innebære for nivåkontroll (og underforstått for sensur) om vi «avskaffer» målsetningen om normalfordeling. En av styrerepresentantene kom opp med forslag om at målsetningen om normalfordeling bør knyttes til oppgaver og sensorveiledninger i stedet for til sensur og karakterer.

En kombinasjon av disse to innspillene, ledet til at administrasjonen sendte en e-post til alle kursansvarlige (obligatoriske emner) den 16. mai med svarfrist den 3. juni:

> Emne: Fakultetsstyrets vedtak om karakterer og normalfordeling - spørsmål til kursansvarlige
>
> I sitt møte den 7. mai behandlet fakultetsstyret en sak om karaktersetting og normalfordeling. Saksnotatet kan leses her http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/styremote_7._mai_til_nettet.pdf som sak 32/13 (dobbelklikk på første siden og velg "Open file" oppe til høyre). Her http://www.uib.no/jur/22021/m%c3%b8teinnkallinger-og-protokoller-2013 er alle styresakene. De bestemte å behandle saken igjen i juni (protokollen er rett nok ikke godkjent enda, men for å rekke forberedelse til møtet 11. juni, får vi foregripe litt, og evt. gå tilbake hvis det blir endringer).
>
> For å ha bedre grunnlag for å behandle saken i juni, er det av interesse å høre med dere som er kursansvarlige og som står for nivåkontrollen:
> - Hva vil det innebære for nivåkontrollen og karaktersettingen hvis vi fjerner målsetningen om normalfordeling fra retningslinjene for karakterfastsettelse?
> - Hvordan vil bildet endres hvis vi i stedet setter inn i Instruks for oppgåvegjeving og sensur en målsetning om normalfordeling over tid (for eksempel fem år)? Det vil innebære at det evt. dynamiske elementet vil være oppgavene og sensorveiledningen, ikke karakterskalaen selv.
>
> Hvis dere kan gi meg etpar ord om dette i løpet av uke 21 (senest mandag 3. juni kl 08:00) er det fint.
>
> Joh

I skrivende stund (21. mai) er det kommet to tilbakemeldinger; begge stiller seg positivt til en slik endring.

Fordi SU ikke vil kunne behandle et ferdig forslag til styret (styremøtet er den 11. juni og neste SU-møte er den 18. juni), er det ønskelig at SU uttaler seg prinsipielt til en slik ordning. Den skisserte endringen vil innebære at Instruks om oppgåvegjeving og sensur vil måtte omarbeides på en sånn måte at det går fram der at kravene som stilles til studentene – i utforming og sensur av oppgaver – faktisk måler egenskaper/ferdigheter hos studentene som vi antar er normalfordelt.

For dette formålet kan vi tenke oss at den bestemmelsen som i fjor ble forsøkt satt inn i retningslinjer for karakterfastsettelse legges til grunn (evt. omformuleres sånn at den passer i den nye sammenhengen):

- Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;
- Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;
- Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig;
- Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;
- Selvstendighet ved evne til å resonnere kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;
- Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.

I tillegg må vi ha konkret anvisning på at dersom det viser seg at et emne *over tid* oppnår en karakterfordeling som skiller seg markant fra normalfordelingen, skal emnets læringsmål og sammenhengen til undervisning og eksamensoppgaver gjøres til gjenstand for nærmere vurdering.

Har SU synspunkter på dette som bør tas med i styresaken til møtet den 11. juni?